

Anbefaling om struktur i hoveddel, inndeling av underkapitler og disposisjon i underkapitlene i en felles rammeplan for de ordinære lærerutdanningene

Svar på oppdragets del 1

Innhold

1. Innledning.....	1
2. Oppdragsforståelse.....	2
3. Rådets anbefalinger.....	3
a. Struktur i hoveddel	4
b. Inndeling av underkapitler	9
c. Mal for underkapitler.....	11
Referanseliste.....	12

1. Innledning

I mars 2025 besluttet regjeringen å redusere antall rammeplaner for lærerutdanningene fra elleve til to – én for norske lærerutdanninger og én for samiske lærerutdanninger. Faglig råd for Lærerutdanning 2025 (FRLU) har fått i oppdrag å utarbeide forslag til struktur for rammeplanen for de norske lærerutdanningene og innhold i hoveddelen av planen.

Dette dokumentet er et svar på del 1 av oppdraget og har som formål å

- presentere Rådets anbefaling om struktur i hoveddel av ny rammeplan for lærerutdanningene, inndeling av underkapitler samt forslag til mal for underkapitlene.
- begrunnelse Rådets anbefalinger.

Anbefalingene i dette notatet skal gi føringer for Rådets videre arbeid med å foreslå innhold til hoveddelen i én felles rammeplan for de åtte rammeplanene oppdraget omfatter. De skal også gi føringer for arbeidsgruppene Kunnskapsdepartementet skal nedsette og som skal foreslå innhold i underkapitlene. I tillegg skal de "kunne brukes som utgangspunkt for utarbeidelsen av en felles rammeplan for samiske lærerutdanninger", jfr. oppdraget s.3.

I arbeidet med oppdraget har Rådet navigert mellom flere dilemmaer. Dette gjelder blant annet Rådets forståelse av hva overordnet styring innebærer, hvilken struktur og inndeling av underkapitler som støtter best oppunder en slik styring, hva rammeplanens innhold bør være, og hvordan innhold og målformuleringer i så fall bør beskrives.

Begrunnelsene for Rådets anbefalinger ligger dels i Rådets utredninger og vurderinger i del 2 av oppdraget om Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) (2a), bruk av innholdsformuleringer, herunder læringsutbyttebeskrivelser (2b), og spørsmål om praksis (2c). Dels ligger begrunnelsene for valg som er tatt i dette notatet.

Innledningsvis viser vi til Rådets forståelse av oppdraget. Dette inkluderer det Rådet forstår som sentrale føringer for oppdraget og Rådets forståelse av begrepet "overordnet styring". Samlet danner dette bakgrunn for kapittelet om Rådets anbefalinger og begrunnelser for anbefalingene, som er delt opp i tre underkapitler: struktur i hoveddel, inndeling av underkapitler og mal for underkapitler. I hvert av de tre underkapitlene gis Rådets begrunnelser for valgene Rådet har tatt først, og deretter anbefalingene.

2. Oppdragsforståelse

Formålet med arbeidet er, slik Rådet forstår det, at institusjonene gjennom én felles rammeplan, skal få større handlingsrom til å utvikle lærerutdanninger av høy kvalitet. Dette gjøres for å møte behovet i barnehage og grunnsopplæring gjennom å åpne for økt mangfold i og mellom de ulike lærerutdanningene, jf. oppdraget s.1. Økt handlingsrom vil gi institusjonene mulighet for å «videreføre utdanninger som i dag fungerer godt, samtidig som det gis rom for å utvikle nye programmer, for eksempel rettet mot forskjellige trinn i grunnsopplæringen» (Ekspertgruppen, 2024:21).

Det er også en sentral målsetting å fremheve «fellesskapet i profesjonen når det gjelder lærerutdanningenes formål, generelle kompetansemål, kunnskapsområder, praksisstudier og betingelser for samspill» (Ekspertgruppen, 2024:ix).

Ekspertgruppen uttrykker at overordnet styring ikke nødvendigvis betyr færre detaljer, men heller en kvalitativ endring, som for eksempel kan bety en "tydeligere arbeidsdeling mellom ulike aktører med tanke på hva som er deres hovedansvar når det gjelder de ulike hensynene som skal ivaretas" (Ekspertgruppen, 2024:78).

Hoveddelen skal fremheve viktige fellesverdier og kompetanser for alle lærere. Underkapitlene skal ha spesielle kontekstavhengige reguleringer knyttet til nivå, trinn og ulike læreroller som for. Inndelingen av underkapitlene bør ifølge Ekspertgruppen ikke skape nye og utilsiktede føringer, men begrenses til reguleringer som «sikrer nødvendige kvaliteter» (Ekspertgruppen, 2024: 109).

Fleksibiliteten i rammeplanen og utdanningene er "betinget av blant annet kvalifikasjonsrammeverket, tilsettingsforskrift, studietilsynsforskriften, læreplanverket for skolen og rammeplaner for barnehagen» (Ekspertgruppen, 2024:107).

KD forutsetter sjangerbevissthet i utarbeidelsen av rammeplanen, og Rådet har lagt dette til grunn for sine drøftinger og anbefalinger.

Skiftet til mer overordnet styring bygger ifølge oppdraget "på at regjeringen har tillit til at de høyt kompetente fagmiljøene i lærerutdanningene er godt rustet til å utvikle utdanninger som sikrer kvalitet, regionale tilpasninger og nyskaping" (oppdrag til Rådet s.1). Innspill Rådet har fått fra lærerutdanningsinstitusjonene og medlemmer av NFLP, og Rådets egne

undersøkelser, tyder på bred oppslutning om målsettingen om å gjøre styringen av lærerutdanningene mer overordnet.

Selv om lærerutdanningene som en konsekvens av mer overordnet styring kan få mer ulik oppbygging, struktur, innhold og progresjon enn i dag, er det et premiss at studentene uavhengig av utdanningsinstitusjon og utdanning, skal sikres tilbud om utvikling av kompetanser som er felles for alle lærere. Dette er også viktig for forutsigbarheten til praksisfeltet.

Rammeplanen er et uttrykk for samfunnets forventninger til lærerutdanningene. Samfunnets behov sett fra et barnehage- og skoleperspektiv vil få en fremtredende plass i rammeplanen. Å ha dette i fokus støtter opp om en profesjonsutvikling hvor lærerutdanning og barnehage/skole gjensidig kan påvirke hverandre.

Ekspertgruppen peker på at begrepet overordnet styring ikke bare handler om å redusere antall regler og virkemidler, men at man også bør se på rammeplanen i et kvalitativt perspektiv (2024:96). Rådet er opptatt av at god styring av lærerutdanningene er kvalitetsfremmende styring. Begrepet «kvalitet» skal i denne sammenhengen forstås som prosesser som bidrar til å utdanne gode lærere. Dette omfatter også, slik Ekspertgruppen peker på, at utdanningen skal "utdanne lærere som gir gode vilkår for barn og unges læring, utvikling og dannelse i et demokratisk og mangfoldig samfunn (Barnehageloven (2005), § 1; Opplæringslova (1998), § 1-1)» (Ekspertgruppen 2024:9).

En felles rammeplan er først og fremst en forskrift med krav til UH-institusjonene. Samtidig vil den fungere konstituerende både for lærerutdanningene og lærerprofesjonen. Rammeplanen kan også ha en bruksverdi som forventningsavklaring for studentene, jf. innspill på Erfaringskonferansen. For å sikre at intensjoner i føringene ivaretas, bør rammeplanen ha et klart språk hvor sentrale begreper forklares.

Rådet mener at overordnet styring også innebærer *tydelig* styring. Det må derfor tas noen valg om hva man skal styre på. Rådet har over flere år pekt på utfordringer med helhet og sammenheng i lærerutdanningene. Koherens gjennom profesjonsbygging og felles kunnskapsgrunnlag i praksis og på campus er et område vi mener bør styres tydeligere enn i dag. Partnerskap og studentaktive læringsprosesser er andre eksempler på områder Rådet har pekt på som viktige og særlig utfordrende i lærerutdanningene (FRLU, 2019, 2020, 2022 og 2024).

Rådet legger til grunn at rammeplanen skal skille mellom prinsipper og regler. Forskjellen er ifølge Ekspertgruppen at "prinsipper er momenter som skal tas i betraktning når en beslutning skal tas, mens regler foreskriver at en konklusjon følger av kriterier" (Ekspertgruppen, 2023: 66). Innspillene Rådet har mottatt og Rådets egne undersøkelser understøtter også det å skille mellom prinsipper og regler. Rådet mener prinsippstyring kan støtte opp om formålet med mer overordnet styring, og vil i mindre grad anbefale regelstyring.

3. Rådets anbefalinger

Rådet forutsetter at det fortsatt skal finnes nasjonale lærerutdanninger som studenter, arbeidsgivere og samfunnet for øvrig vet kvalifiserer for tilsetning som lærer i barnehage og skole, inkludert opplæring for voksne etter opplæringsloven. Disse lærerutdanningene skal være profesjonsutdanninger som bygger på forskning og erfaringsbasert kunnskap.

a. Struktur i hoveddel

Begrunnelser for valg som er gjort

I forslaget til struktur i hoveddelen har Rådet tatt utgangspunkt i Ekspertgruppens anbefalinger om innholdsmomenter i en felles rammeplan.

Rådet har fulgt et prinsipp om at alt som kan, legges til hoveddelen. Dette er gjort for å fremheve det som er felles for lærerprofesjonen og all lærerutdanning.

Et grunnleggende prinsipp er at den overordnede styringen skal bygges på tillit og at rammeplanen skal gjenspeile dette. Rådet anbefaler som vist til innledningsvis, å primært styre gjennom prinsipper. Dette gir institusjonene tillit og rom for å tilpasse lærerutdanninger til lokale forhold og behov. Det støtter også opp under målsettingen om å legge til rette for innovasjon i utdanningene, og gir institusjonene mulighet til å tenke langsiktig. Dette understøttes av Ekspertgruppen.

På enkelte områder anbefaler vi likevel å styre gjennom regler. Et eksempel på dette er praksisopplæringen. Begrunnelser for dette finnes i notatet om hvordan sikre tilstrekkelig og nødvendig praksis som svarer på punkt 2c av oppdraget.

Innspillene Rådet har mottatt tyder på at mange støtter forslaget fra Ekspertgruppen om innholdselementer i rammeplanen. Rådet har i tråd med føringene for oppdraget, særlig søkt å ivareta behov fra samiske miljø slik at strukturen i rammeplanen også kan brukes i rammeplan for samiske lærerutdanninger. Innspill fra samiske miljø peker blant annet på behovet for fleksibilitet i tilpasning, faglig bredde og mobilitet i utdanningsløpene. Praksisopplæring vektlegges også, med et ønske om klare rammer som ivaretar kvalifisering til arbeid i både samisk og norsk skole og barnehage.

Samlet anbefaler Rådet en hoveddel basert på følgende struktur:

§1 Virkeområde

Innledningsvis anbefaler Rådet å slå fast at forskriften gjelder universitet og høyskoler som tilbyr lærerutdanning og som er akkreditert etter universitet- og høyskoleloven.

§2 Definisjoner

Rådet anbefaler å definere noen få sentrale begreper innledningsvis i forskriften. I dagens rammeplaner brukes begreper som profesjonsrettet og praksisrettet om tilnærmet det samme, uten at de forklares. Munthe m.fl. (2020) peker på at begreper som progresjon, veiledet og variert ikke er forklart i dagens rammeplaner. En innledende forklaring av sentrale begreper kan begrense utvikling i feltet, men også tydeliggjøre intensjonen, og med det øke bruksverdien av begrepene. Omfang av begreper som defineres, bør avgrenses til de mest nødvendige.

§3 Grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning

Rådet mener som vist til tidligere i notatet, at overordnet styring innebærer tydelig styring. Rådet anbefaler å peke på noen særlig kvalitetsfremmende områder som er overordnet og kan svare på sentrale utfordringer i utdanningen, og som bør være grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning. Rådet anbefaler at dette synliggjøres i en egen paragraf. Det gjelder:

- 1) *Studentens utvikling og progresjon skal være i sentrum.* Dette skal gi en tydelig forventning om læringsarbeid i lærerutdanningen hvor det legges opp til at studenten

skal være utforskende og aktiv i egen læring, både individuelt og i samarbeid med andre. Rådet har i oppdraget om utvidet praksis argumentert for hvorfor dette er nødvendig (FRLU, 2024). Det skal også bidra til å sikre studentene læringsfremmende veiledning som gir en tydelig progresjon i studiet.

- 2) *Det skal være helhet og sammenheng mellom de ulike delene av utdanningene.* Lærerutdanninger skal være helhetlige og integrerte utdanninger, forankret i forskning og erfaringsbasert kunnskap. Praksis skal være en integrert del, og utdanningene skal være preget av læringsformer og aktiviteter som til sammen gir høy grad av yrkesnærhet (FRLU, 2024). Campus og barnehager/skoler skal være sentrale arenaer for alle aspekter ved studentenes læring og dannelsesprosesser: profesjonsutøvelse, kunnskapsområder/fag, pedagogikk/profesjonsfag og fag-/yrkesdidaktikk.
- 3) *Lærerutdanningsinstitusjonene skal etablere varige partnerskap med barnehager, skoler og eiere/lokale myndigheter, og andre relevante aktører.* Lærerutdanninger av høy kvalitet fordrer et bredt, langsiktig, likeverdig og gjensidig forpliktende partnerskap mellom lærerutdannere på campus og i praksis-/profesjonsfeltet. En rammeplanfesting av dette er nytt, men tidligere argumentert for både av Rådet (FRLU, 2020) og Ekspertgruppen (2024).
- 4) *Lærerutdanning er et utgangspunkt for yrkeslang læring.* Lærerutdanning skal kvalifisere for arbeid, mens videre profesjonell utvikling skal skje i yrkeslivet. Dette innebærer at alt en lærer bør kunne håndtere verken kan, skal eller bør ligge i lærerutdanningen.
- 5) *Lærerutdanningene i hele landet skal være likeverdige med tanke på kvalitetshensyn og minimumskrav.* Det skal være tydelig for studenter, fremtidige arbeidsgivere og samfunnet for øvrig hva en lærerutdanning er.

§4 Formål

Formålsparagrafen bør vektlegge betydningen av å ha én felles rammeplan for alle lærerutdanninger. Det handler blant annet om samfunnets forventninger til lærerutdanningene, og utdanningene som dannelsesinstitusjoner og relevante utdanninger av høy kvalitet. Ekspertgruppen (2024:103) peker på viktigheten av at rammeplanen «bevarer en balanse mellom utdanningene som instrumentelle i å møte spesifikke samfunnsbehov (f.eks. konkret fagkunnskap) og utdanningene som dannelsesinstitusjoner». Innspillene vi har mottatt inneholder mange forslag til felles verdier og kontekstrelaterte kompetansebehov som vil være nyttig i det videre arbeidet.

Aktuelle områder Rådet har diskutert foreløpig:

- Beskrivelse av konteksten lærerne utdannes til, for eksempel læreres kjernevirksomhet, profesjonsfellesskapets rolle og betydning, variasjonen i både lærerroller og i barne- og elevgrupper, betydningen av en praktisk og variert barnehage og skole, ja få frem kompleksiteten i læreryrket.
- Verdier og profesjonsetikk for både lærerutdanningen og lærerprofesjonen, som for eksempel likeverd, menneskeverd, inkludering og demokrati.
- Hva utdanningene skal bidra med, for eksempel at utdanningene skal utdanne profesjonelle lærere, sette lærerprofesjonen inn i en historisk, kulturell og samfunnsmessig sammenheng, gi internasjonale perspektiver m.m.

§5 Felles kjernekompetanser

Én felles rammeplan kan neppe spesifisere alle aspekter av hva studenter skal lære i studiet, eller hva de skal mestre etter endt studium. Det er derfor nærliggende å tenke at helhetlig orienterte målformuleringer er mer formålstjenlig for hoveddelen av rammeplanen enn spesifikke eller detaljerte beskrivelser. Helhetlige målformuleringer kan, slik Rådet ser det, gi et godt overordnet bilde av sammenhengen mellom ulike kunnskapsområder og den praktiske yrkesutøvelsen. Med spesifikke eller detaljerte beskrivelser risikerer man å gå glipp av overordnede kompetanser hos en student. Slike beskrivelser kan også kreve hyppige revisjoner.

Som vist til i Rådets utredning om NKR og målformuleringer i rammeplanen, vil Rådet beskrive felles kjernekompetanser. Innspill Rådet har mottatt viser at det stilles spørsmål ved behovet for å ha både kompetansemål, kunnskapsområder og kompetansekrav i rammeplanen.

Felles kjernekompetanser kan som vist til i vedlagte utredning om NKR og målformuleringer, være et uttrykk for kompetanser som er felles for lærerprofesjonens utøvelse av yrkets kjernevirksomhet. De felles kompetansebeskrivelsene vil være "overførbare og anvendelige på tvers av ulike fagområder og virkelige situasjoner i yrket" (s. 7). De vil også ha et mer åpent formspråk, være mer overordnet enn læringsutbyttebeskrivelser og løsrives fra NKR-nivåene de ulike utdanningene hører hjemme under. Innen 15.oktober vil Rådet utarbeide forslag til slike målformuleringer. Tekstboksen illustrerer eksempler på hvordan felles kjernekompetanser kan utformes. Merk at eksemplene kun illustrerer form, ikke innhold.

Eksempel på utforming av felles kjernekompetanser

Relasjonell kompetanse: Lærere må ha kompetanse i å bygge og vedlikeholde gode relasjoner med barn, elever, kolleger og foreldre. Dette er viktig for å skape et trygt og støttende lek- og læringsmiljø.

Utviklingskompetanse: Profesjonell utvikling i yrket er avgjørende. Lærere må ha faglig kompetanse til å delta i yrkeslang læring og utvikle egen og profesjonens praksis i profesjonelle læringsfellesskap.

Felles kjernekompetanser vil, i kombinasjon med resten av forskriften, danne utgangspunkt for utarbeidelse av læringsutbyttebeskrivelser, som vi anbefaler å legge til institusjonenes studie- og emneplaner. Rådet følger Ekspertgruppens argumentasjon om at det er "lite hensiktsmessig at læringsutbyttebeskrivelsene kommer ferdig artikulert fra sentralt hold. Læringsutbyttebeskrivelser kan være verktøy for pedagogisk og fagdidaktisk refleksjon og åpne for diskusjoner rundt hva som er kjernen i utdanningen" (Ekspertgruppen, 2024:104). Dette gir institusjonene et fortolkningsrom og kan gi variasjoner mellom utdanningene basert på lokale forhold. Samtidig plasserer det læringsutbyttebeskrivelsene til institusjonenes studie- og emneplaner, der Rådet mener koblingene er sterkest. En forutsetning for anbefalingen om å legge læringsutbyttebeskrivelsene til institusjonene, er at de utarbeides i partnerskap med barnehage eller skolefeltet. Det stiller også krav til at de felles kjernekompetansene i rammeplanen er tydelige, noe Rådet vil jobbe videre med frem mot 15.oktober. Rådets anbefaling innebærer en mulighet for å lage veiledende læringsutbyttebeskrivelser i de nasjonale retningslinjene for lærerutdanningene dersom UHR-Lærerutdanning finner det ønskelig.

For å sikre lærere kompetanse knyttet til samiske forhold og urfolksperspektiv, anbefaler vi et eget avsnitt om dette under de felles kjernekompetansene. Innspill fra samiske miljøer

fremhever nødvendigheten av at den ordinære rammeplanen sikrer likeverdig integrering av samisk innhold, språk og pedagogikk, uten å tilpasse dette til en majoritetsforståelse.

§6 Utdanningsnivå

Rådet har særlig vurdert føringen om at underkapitlene med kompetansekrav rettet mot de ulike kontekstene skal holdes på samme nivå i NKR som i dag, se vedlagte utredning om NKR og læringsutbyttebeskrivelser. Vi forstår dette primært som en føring om at rammeplanen skal ivareta utdanninger på dagens nivå i henhold til tilsettingsforskriftene for lærere i barnehage og grunnsopplæring, og at spørsmålet om det skal ligge i hoveddel eller underkapitler er underordnet. Innspill til Rådet peker på betydningen av å være tydelig hvilken akademisk grad utdanningen fører frem til.

Underkapitler inndelt etter lovverk (barnehage, trinn 1-4, trinn 5-7 osv.) medfører utfordringer med å beskrive nivået på utdanningene i underkapitlene (se begrunnelse for en slik inndeling i kapittel om underkapitler lenger nede). Dette fordi både bachelor- og masterutdanninger kvalifiserer for tilsetting i flere av kategoriene vi vil få med en slik inndeling. For eksempel kvalifiserer både YFL og Lektorutdanning til undervisning på trinn 8-10. Gitt at institusjonene utvikler lærerutdanninger til utdanninger som ikke lenger vil falle inn under dagens studieprogram (BLU, GLU 1-7, YFL osv.), noe som er sannsynlig ut fra målsettingen om innovasjon og utvikling tilpasset lokale behov, må føringer for nivå gis på en annen måte enn ved å navngi de eksisterende studieprogrammene. Å legge føringer for utdanningsnivå i underkapitler etter lovverk vil så langt Rådet kan se, kreve gjentakelser av identisk tekst i flere av underkapitlene. Rådet anbefaler derfor å regulere dette ett sted i forskriften, dvs. i en egen paragraf i hoveddelen, ut fra dagens tilsettingsforskrifter. Ved behov for justeringer, kan det endres dette ene stedet. En dekkende tekst kan for eksempel være:

“Lærerutdanningene som kvalifiserer for tilsetting i grunn- og videregående skole er integrerte lærerutdanninger på masternivå eller minst 60 studiepoeng påbygg på tidligere avlagt mastergrad. Lærerutdanninger som kvalifiserer for tilsetting som barnehagelærer eller lærer i yrkesfaglige programfag skal ha læringsutbytte på minimum bachelornivå. Lærerutdanning som påbygg på tidligere avlagt bachelorgrad innen praktiske og estetiske fag skal ha et omfang på minst 60 studiepoeng og kan også kvalifisere på bachelornivå, osv.”.

Når det gjelder muligheten for opptak til ph.d.-studier på grunnlag av lærerutdanning på masternivå, bør også det omtales under denne paragrafen.

§7 Særlige bestemmelser om utdanningens innhold

De fem forutsetningene som er skissert i §3, samt formål og felles kjernekompetanser i hhv. §4 og §5, danner overordnede føringer for utdanningenes innhold. I tillegg anbefaler Rådet å gi noen mer spesifikke føringer, som skal være felles for alle. Dette kan sikre nødvendig kompetanse i kunnskapsområder, undervisningsfag og andre fag i utdanningen, og vil være av begrenset omfang. Det gjelder:

- Kunnskapsområder, fag, fagdidaktikk/yrkesdidaktikk og pedagogikk/profesjonsfag
- Praksisopplæring
- Vurdering, herunder arbeid med bachelor- og masteroppgaver

Dette vil samle felles spesifikke føringer for innhold på ett sted i hoveddelen.

Praksis bør, som vist til i vedlagte vurdering av praksis, være en sentral del som er felles for all lærerutdanning. Konkrete forslag til formuleringer om dette vil foreligge innen 15.oktober.

Ettersom Rådet allerede nå er bedt om å vurdere særskilt hvordan rammeplanen kan sikre tilstrekkelig og nødvendig praksis, har vi anbefalt at et minimum av antall arbeidsdager i praksis i barnehage og skole bør sikres i rammeplanens hoveddel.

Større oppgaver som bachelor- og masteroppgaver står sentralt i kvalifiseringen til yrket. Gjennom slike oppgaver må studentene skape helhet og sammenheng mellom de ulike kjernekompetansene samtidig som de fordyper seg i et avgrenset emne. For fremtidige lærere er slike kvalifiserende oppgaver (FRLU, 2022) er en mulighet for å utvikle tverrfaglig innsikt og integrere ulike profesjonsrelevante kompetanser. For lærestedene er slike oppgaver en viktig del av vurderingssystemet i høyere utdanning. På bakgrunn av Rådets tidligere arbeid, blant annet med bachelor- og masteroppgaver i lærerutdanningene (FRLU, 2022), anbefaler vi derfor at rammeplanen inneholder føringer for større oppgaver (særlig bachelor- og masteroppgaver). Slike føringer er viktige for å styrke forståelsen av hvordan forskningsbasert og erfaringsbasert kompetanse kan integreres, sikre likeverd mellom ulike læresteder, og dokumentere studentenes læringsutbytte. Føringene bør holdes på et overordnet nivå, og kan blant annet gjelde oppgavens omfang, plass og rolle i studiet.

§8 Nasjonale retningslinjer og studieplan

Oppdraget forutsetter at “Nasjonale retningslinjer for lærerutdanningene skal utvikles av utdanningsinstitusjonene i samarbeid med representanter for arbeidslivet og skal ikke forskriftsfestes”. Rådet anbefaler å videreføre en egen paragraf for dette.

I samme paragraf kan det også spesifiseres at institusjonene skal utarbeide studieplaner og læringsutbyttebeskrivelser i tråd med utdanningenes nivå og krav i NKR. For å sikre relevante og yrkesnære beskrivelser bør partnerskapets rolle i dette arbeidet nevnes særskilt.

Under denne paragrafen kan det eventuelt også legges andre særskilte krav til institusjonenes studieplaner dersom vi ser behov for det, for eksempel krav om å beherske både bokmål og nynorsk.

§9 Innpass

For å sikre mobilitet for studenter og muligheter for internasjonalisering og rekruttering fra andre utdanninger anbefaler vi å ha en egen paragraf om innpass.

§10 Unntak

En felles rammeplan for dagens åtte vil trolig fordre behov for unntaksbestemmelser. Opptaksbestemmelser til PPU-Y uten avlagt bachelorgrad, basert på avlagt fagprøve m.m. kan muligens legges til en slik paragraf. Det vil trolig dukke opp flere behov for unntaksbestemmelser underveis.

Rådets anbefaling om struktur i hoveddel

Rådet anbefaler følgende struktur for rammeplanens hoveddel:

§1 Virkeområde

§2 Definisjoner

§3 Grunnleggende forutsetninger for all lærerutdanning

§4 Formål

§5 Felles kjernekompetanser

§6 Utdanningsnivå

§7 Særlige bestemmelser om utdanningens innhold

§8 Nasjonale retningslinjer og studieplan

§9 Innpass

§10 Unntak

b. Inndeling av underkapitler

Begrunnelser for valg som er gjort

Det skal være ulike lærerutdanninger og lærerroller også i fremtiden. Rammeplanen skal danne grunnlag for utvikling av lærerutdanninger til ulike kontekster og regionale og lokale behov. Føringer som er særlig kontekstavhengige og som ikke gjelder alle, skal ivaretas i rammeplanens underkapitler.

Rådet har vurdert modellene for inndeling av underkapitler som Ekspertgruppen har foreslått (etter lengde, virksomhetsorientering, lærerroller og lovverk). I tillegg har vi vurdert et femte alternativ: inndeling etter dagens rammeplaner. Sistnevnte ble foreslått i innspillene vi mottok.

Rådet har særlig vurdert modellen etter lovverk. Vi har sett på den opp mot kontekster utdanningene utdanner til, NKR, lengde på studiet, føringer om omfang av praksis, føringer om fag og faglig fordypning, arbeid med bachelor- og masteroppgaver og muligheten for å beskrive trinnsesifikke forhold som for eksempel begynneropplæring. Vi har også vurdert modellen ut fra hvor stort handlingsrom den gir institusjonene.

Rådet anbefaler inndeling i underkapitler etter lovverk. Dette vil gi nødvendig forutsigbarhet og mulighet for lokal utvikling av lærerutdanningene.

Ekspertgruppens modeller

Rådet mener at inndeling etter lovverk gir en tydelig sammenheng mellom utdanning og regelverket for tilsetting. En slik inndeling retter oppmerksomheten mot konteksten man utdanner til, og kan dermed være et godt utgangspunkt for å beskrive spesifikke kompetansebehov for lærere i barnehage og ulike trinn i skolen. Rådet oppfatter at dette er i tråd med ekspertutvalgets anbefaling og hovedtyngden av innspillene Rådet har mottatt, selv om det også finnes motstemmer. Aktører knyttet til barnehagesektoren er særlig opptatt av å synliggjøre barnehagens egenart gjennom eget underkapittel. Noen aktører anbefaler å slå sammen trinn 1-4 og 5-7 til ett underkapittel kalt barnetrinn. Noen peker på at det kan oppstå utfordringer med avtaleverket hvis vi deler inn underkapitlene etter lovverk, men sier samtidig at en slik inndeling vil være mulig.

Lovverket forstås her som regelverket for tilsetting som lærer i barnehage og grunnopplæring, herunder grunnopplæring for voksne (bhl §25, oppl §17 og opplæringsforskriften §12 og §17). Inndelingen er allerede etablert i lovverk for barnehage og grunnopplæring, og kjent for barnehage-, grunnopplærings- og lærerutdanningssektoren. Lovverket er knyttet til kontekstspesifikke behov.

KD forutsetter i oppdraget at utdanningene bevares på dagens nivå i NKR. Inndeling etter lovverk gir utfordringer med dette fordi utdanninger av ulik lengde og på ulikt nivå vil inngå i samme underkapittel. Dette mener Rådet kan løses. Som vist til i utredningen om NKR og begrunnelsen for anbefaling om §6 om utdanningsnivå i rammeplanens hoveddel, kan man

ha en generell omtale av utdanningenes nivå i rammeplanens hoveddel. Når Rådet samtidig anbefaler å legge læringsutbyttebeskrivelsene til institusjonsnivå, vil kravene i NKR så langt vi kan se, ikke stå i veien for inndeling av underkapitler etter lovverk.

Noen miljø, særlig knyttet til LUPE, uttrykker bekymring for at det særegne ved enkelte studieprogram, fag osv. skal forsvinne hvis man deler underkapitlene inn etter lovverk. Rådet har vurdert dette særskilt og mener en inndeling etter lovverk ikke behøver å stå i veien for videreføring av dagens utdanninger som kvalifiserer for tilsetning på tvers av alle underkapitlene. En viktig forutsetning er at underkapitlene holdes på et overordnet nivå i tråd med resten av rammeplanen og sikrer føringer som muliggjør fagspesifikke lærerutdanninger.

Når det gjelder de øvrige forslagene til Ekspertgruppen, er Rådet enig i deres vurderinger rundt en inndeling av underkapitler etter utdanningens lengde; det kan knytte inndelingen tettere til NKR, men samtidig gå på tvers av kontekstrelaterte behov i barnehager og skoler. En slik inndeling kan dessuten også stimulere til "bindinger" i dagens lærerutdanninger, noe som gjør argumentene om begrensning av innovasjon og utilsiktede virkninger gjeldende også her.

Modellene for virksomhetsorientering og lærerroller er, som Ekspertgruppen påpeker, beslektet. Det finnes gode argumenter for begge disse inndelingene, blant annet at begge er orientert rundt behov i konteksten man utdanner lærere til. Todelt virksomhetsorientering gir som ekspertgruppen peker på en tydelig ubalanse i inndelingen. Det mest vesentlige argumentet mot inndeling etter lærerroller, er at forslaget følger en logikk som må "nyetableres". Rådet er ikke kjent med eksisterende inndelinger som er dekkende for hele barnehage- og grunnopplæringsfeltet, og som en slik inndeling kan "hektes" på.

Det er få eller ingen av innspillene som anbefaler en inndeling etter lengde på utdanningen. Det er heller ikke mange som taler for en inndeling etter lærerroller eller virksomhetsorientering som avviker vesentlig fra inndeling etter lovverk.

Dagens rammeplaner

Inndeling etter dagens rammeplaner kan ivareta forutsetningen i oppdraget om å beholde utdanningene på dagens nivå i NKR. Det gir også omverdenen en forutsigbarhet om hva en lærerutdanning er. Et tredje moment er at dagens studieprogram er koblet til lovverket som regulerer tilsetning av lærere i barnehage og skole, noe som også kan tale for en inndeling etter det.

Et motargument er at dagens rammeplaner for skolen er rimelig komplekse å orientere seg i (Grunnskolelærerutdanning, lektorutdanning, LUPE, yrkesfaglærerutdanning, trinn 1-7, trinn 5-10, trinn 8-13 og trinn 1-13). Dagens rammeplaner gir også noen utilsiktede virkninger. Et eksempel er at studenter som velger GLU 5-10 gjerne begrunner sitt valg med at de da kan jobbe både på barnetrinnet og ungdomstrinnet. Samtidig søker arbeidsgivere på barneskoler etter lærere som kan undervise på alle trinn i barneskolen, også trinn 1-4, og slik utelukkes søkere med GLU 5-10 utdanning.

Målsettingen om å legge bedre til rette for innovasjon og utvikling av lærerutdanninger i tråd med lokale behov, kan også, slik Rådet ser det, begrenses av en inndeling etter dagens rammeplaner.

Rådets anbefaling om inndeling av underkapitler

Rådet anbefaler å dele inn underkapitlene etter lovverket for tilsetning som lærer i barnehage og grunnopplæring etter følgende modell:

- ★ Lærerutdanning for barnehage
- ★ Lærerutdanning for trinn 1-4
- ★ Lærerutdanning for trinn 5-7
- ★ Lærerutdanning for trinn 8-10
- ★ Lærerutdanning for trinn 11-13, videregående studieforberedende utdanningsprogram og fellesfag i videregående opplæring
- ★ Lærerutdanning for videregående fag- og yrkesopplæring
- ★ Lærerutdanning for voksne i grunnopplæring¹

Utdanningene etter denne rammeplanen bør navngis etter inndelingen i underkapitler. Dersom en utdanning kvalifiserer til arbeid i flere kontekster, bør alle relevante underkapitler nevnes. Eventuelle unntak bør tas med i en unntaksbestemmelse. Det kan være aktuelt å legge navngiving av utdanninger til §1 i hoveddelen. Det må fremgå av vitnemålet hvorvidt utdanningen er en bachelor- eller masterutdanning.

c. Mal for underkapitler

Begrunnelser for valg som er gjort

Rådet har, som vist til tidligere, fulgt et prinsipp om at alt som kan, legges i hoveddelen. Samtidig må føringer for ulike lærerutdanninger og lærerroller ivaretas. Underkapitlene er stedet for det. Ekspertgruppen foreslår en "egen seksjon med underkapitler eller spesielle reguleringer som de ulike lærerutdanningsprogrammene må forholde seg til. Disse kan gi noen nærmere beskrivelser og reguleringer om hvordan lærerutdanningsprogrammene skal utformes" (2024:109).

Rådet er opptatt av at underkapitlene ikke skal gi utilsiktede føringer som gjør det vanskelig å utvikle lærerutdanninger på tvers av nivåene de er inndelt i. Det er derfor viktig at styringen holdes på et overordnet nivå også der. Samtidig ønsker vi, som oppdraget forutsetter, å gi rom for utdanning til ulike typer lærerroller knyttet til nivå eller andre funksjoner, tilpasset lokale behov. Ekspertgruppen peker også på viktigheten av at underkapitlene ikke "brukes som en anledning til å gjenintrodusere detaljerte bestemmelser fra de opprinnelige rammeplanene" (2024:109).

Vi foreslår at underkapitlene holdes korte og overordnede i tråd med rammeplanens hoveddel, og at de kun beskriver nødvendige føringer for de ulike nivåene.

Rådet anbefaler at føringene i underkapitlene primært gis som prinsipper på samme måte som i rammeplanens hoveddel. Føringene bør også relateres til hoveddelens innhold slik at det kan utvikles helhetlige utdanninger med koherens. Føringene bør åpne for utdanninger på tvers av underkapitler, og i minst mulig grad være rettet mot strukturelle forhold i utdanningene.

Rådets anbefaling om mal for underkapitler

§11 Utdanning for nivå i utdanningsløpet (Lærerutdanning for barnehage, Lærerutdanning for trinn 1-4 osv.)

¹ Det har ikke vært mulig å utrede konsekvenser av et eget underkapittel for voksne innenfor tidsrammene vi har hatt til rådighet. Opplæringsloven med tilhørende forskrift åpner for tilsetning i voksenopplæring dersom man har utdanning i samsvar med rammeplan for lærerutdanning. Eventuelle utilsiktede konsekvenser av eget underkapittel for voksenopplæring bør vurderes nærmere.

§11-1 Nivåspesifikke kontekstbeskrivelser og kjernekompetanser

§11-2 Prinsipper for prioritering av nivåspesifikt innhold

- Kunnskapsområder, fag, emner og fagkombinasjoner
- Praksis
- Prinsipper for vurdering av studenters læringsutbytte/kvalifikasjoner

§11-3 Nivåspesifikke presiseringer knyttet til sammenheng i utdanningen og partnerskap

§11-4 Unntaksbestemmelser

Referanseliste

Ekspertgruppen om overordnet styring av lærerutdanningene. (2024). *En felles rammeplan: Overordnet styring av lærerutdanningene*. (Rapport). Kunnskapsdepartementet.

https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/530/2024/08/Sluttrapport_Innhold_Trykk_RETTET.pdf

Ekspertgruppen om overordnet styring av lærerutdanningene. (2023). *Rammer for styring*. (Delrapport). Kunnskapsdepartementet.

https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/530/2023/12/Delrapport-Ekspertgruppa-om-styring-av-larerutdanningene_KOR.pdf

Faglig råd for Lærerutdanning. (2024). *Utvidet praksis i lærerutdanningene*. (Artikkelsamling på nett). Kunnskapsdepartementet. [Utvidet praksis i lærerutdanningene – Faglig råd for Lærerutdanning 2025](#)

Faglig råd for Lærerutdanning. (2022). *Arbeid med bachelor- og masteroppgåver i lærerutdanningene*. (Rapport). Kunnskapsdepartementet.

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/429/2022/12/Rapport-BAMA.pdf>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2020). *Partnerskap for kvalitet i lærerutdanningene. Anbefalinger fra Faglig råd for Lærerutdanning 2025*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e29c3dc21bfa4edc9308f2fc6908afb3/partnerskap-for-kvalitet-i-larerutdanningene-004.pdf>

Faglig råd for Lærerutdanning. (2019). *Partnerskap i lærerutdanningene – et kunnskapsgrunnlag*. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/9969c3f46f0c4a4f95ed9eee70b3ed19/partnerskap-i-larerutdanningene-et-kunnskapsgrunnlag.pdf>

Forskrifter om rammeplaner for lærerutdanningene. Lovdata <https://lovdata.no/>

Kunnskapsdepartementet. (2025). Oppdrag om å utarbeide rammeplan for lærerutdanning. Arbeid med overordnet styring av lærerutdanningene – fase 3.

<https://files.nettsteder.regjeringen.no/wpuploads01/sites/429/2025/04/Oppdrag-til-FRLU-om-a-utarbeide-rammeplan-for-larerutdanning-L2489991.pdf>

Munthe, E., Ruud, E. & Malmo, K-A.S. (2020). *Praksisopplæring i lærerutdanning i Norge; en forskningsoversikt*. Kunnskapsdepartementet for utdanning.

<https://www.uhr.no/f/p1/i21fc0a66-ba82-4470-bb1f-47aab50b0602/rapport-ksu-praksisopplaring-2020.pdf>